

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- PO DRUGEM LETU REFORME, str. 2
- PROGRAMI IN SKUPNA JEDRA, str. 2
- ZA SODOBNO VISOKO PEDAGOŠKO ŠOLO, str. 3
- PREMALO PROSTORA ZA ZGODOVINO, str. 3
- KAKO NAČRTOVATI DELO, str. 4
- DOPOLNJEVATI DOSEŽENO, NE PA UKINJATI, str. 5
- SPOSOBNOST, DOMISELNOST IN VESELJE DO DELA, str. 5

Vizija in možnosti za oblikovanje nove šole

S posvetovanja o evalvaciji usmerjenega izobraževanja

Potrebnosti in koristnosti spremljanja in proučevanja reforme srednjega usmerjenega izobraževanja ni treba posebej utemeljevati. Tega se je zavedal strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje, ki je dal pobudo za pripravo projekta in ga tudi sprejel. Pri tem smo imeli polno podporo tako Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, kakor tudi Izobraževalne skupnosti Slovenije, ki je izvedbo projekta skupaj z Raziskovalno skupnostjo Slovenije tudi finančno omogočila.

Naša skupna naloga je, da na temelju pripravljenih gradiv in razlage vsestransko, temeljito in objektivno začelimo izkušnje reforme srednjega izobraževanja kot celote, pa tudi posameznih projektov, ki sestavljajo spremljanje in evalvacijo. Dve leti spremljanja sta premalo, da bi smeli delati splošne sklepe o reformi kot celoti, o uresničevanju vseh temeljnih ciljev, ki smo si jih zastavili z reformo, ki so napisani v sklepih 10. kongresa ZKJ in normativno opredeljeni v Zakonu o usmerjenem izobraževanju. Vendar pa nam izsledki dosedanjih raziskav dajejo dovolj gradiva, da ocenimo dosedanje dosežke, težnje, dileme in neresena vprašanja, ki se pojavljajo, in se dogovorimo o prihodnji dejavnosti, ki jo zahteva reforma. Želja pa bi opozoriti na nekaj vidikov, ki jih pri vrednotenju reforme ne bi smeli zanemariti in podcenjevati ter nekaj predpostavk, od katerih uresničenje je odvisen tudi uspeh reforme.

Preobrazba je del širše družbene reforme

V vseh družbeno-političnih dokumentih in opredelitvah smo poudarili, da je preobrazba vzgoje in izobraževanja del širše družbene reforme. Zavzeli smo se za temeljito spremembo družbenega položaja vzgoje in izobraževanja, za njuno samopravno združevanje v enoten sistem združenega dela, za povezovanje izobraževanja in dela. Povezovanje vzgoje in izobraževanja z drugimi dejavniki življenja in dela pomeni tudi večjo odgovornost udeležencev izobraževanja in vseh družbenih dejavnikov za vzgojo in izobraževanje, za boljšo povezanost vseh področij življenja, za uveljavljanje vzgoje in izobraževanja kot kakovostnega razvojnega dejavnika — to pa je še posebno pomembno v času, ko moramo uresničiti program dolgoročne gospodarske stabilizacije. Integracija dela in izobraževanja pomeni tudi spreminjanje šole navzven in navznoter, pomeni sočasno družbeno in pedagoško reformo.

Z doseženim stanjem ne moremo biti povsem zadovoljni. Imamo resna opozorila in znake,

da teh predpostavk ne uresničujemo dovolj uspešno. Razvili smo številne oblike povezovanja izobraževanja in dela po samopravnih interesnih skupnostih, v katerih sodelujejo uporabniki in izvajalci, vendar v njih pogosto še ni prave vsebinske integracije. Opozoriti je treba zlasti na to, da zaostajamo v razvijanju izobraževalne vloge organizacij združenega dela tako s področja materialne proizvodnje kot družbenih dejavnosti.

Za reformo so potrebne gnotne in druge možnosti

Pretehtati moramo, kako se uresničujejo vse temeljne predpostavke, ki so pogoj za uresničevanje reformnih ciljev. Stro-

kovni svet je že opozoril, da je potrebno strokovno zelo odgovorno presoditi, ali je v bistveno zoženih materialnih okvirih sploh mogoče kakovostno uresničiti prav vse zastavljene cilje. Program dolgoročne gospodarske stabilizacije je velik izziv tudi za šolstvo. Ta izziv moramo sprejeti — to pa pomeni, da moramo utrjevati in krepiti vlogo znanosti in znanja pri zvečevanju družbene produktivnosti dela in pri utrjevanju samoupravljanja. Zgolj sistemske in programske spremembe same zase, neodvisno od ekonomskih in socialnih dejavnikov, ne morejo voditi h kakovostnim spremembam in k uresničevanju sprejetih ciljev. Potrebne so ugodne gnotne, kadrovske, kulturne, idejne in mo-

ralne razmere v šoli in zunaj nje, treba je spremeniti objektivne razmere, razviti ustrezno organizacijo in tehnologijo vzgojno-izobraževalnega dela, ki mora upoštevati tudi individualne razlike med učenci. Višja delovna, intelektualna in samoupravna ustvarjalnost šole in udeležencev izobraževanja, sposobnost ustvarjalne uporabe znanja, razvijanje novih humanističnih vrednot — vse to so imperativi sodobne vzgoje in izobraževanja.

Uresničiti moramo zamisel o nenehnem izobraževanju

Posebno pozornost moramo nameniti vprašanju, kako uresničujemo zamisel o nenehnem

izobraževanju, ki je bistveni del naše strategije pri preobrazbi vzgoje in izobraževanja ter pri povezovanju izobraževanja in dela. Vzgoja in izobraževanje odraslih ne moreta biti le dopolnilo rednega šolstva; to mora biti enakovreden del celotnega sistema vzgoje in izobraževanja; saj se izobraževanje povezuje s celotnim človekovim delom in življenjem, s poklicnim, samopravnim in vsestranskim razvojem osebnosti, prepletajo pa se tudi obdobja izobraževanja ter obdobja proizvodnega in drugega dela. Razčleniti moramo dejavnike, ki vplivajo na upadanje izobraževanja ob delu in iz dela. To je resen problem.

Ali bodo učenci dovolj usposobljeni za delo?

Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje je v zadnjem času že nekajkrat opozoril na posebnosti novih programov srednjega izobraževanja, ki so zasnovani na novih izhodiščih: usmerjeni so k višji splošni izobrazbi in širšemu strokovno-teoretičnemu znanju, usposabljanje pa pomeni le pripravo za začetek dela in to na širšem področju dela in za več poklicev. Iz teh razlogov bomo pri marsikaterih programih dosegli nižjo stopnjo usposobljenosti za samostojno opravljanje konkretnih del in nalog po končanem izobraževanju. Ob spremljanju in ovrednotenju novih programov bo treba proučiti, kako omogočajo učencem usposobitev za začetek dela. Evalvacija mora zajeti v ta namen ne le delo šole, marveč tudi usposabljanje diplomantov po vstopu v delo.

Reforma zahteva, da organizacije združenega dela uporabnikov po končanem izobraževanju zagotovijo delavcem načrtno in sistematično usposabljanje za samostojno opravljanje posameznih del in nalog tako med pripravništvom kot tudi v celotnem procesu dela. Doslej smo pri uvajanju usmerjenega izobraževanja ostali predvsem pri spremembah v šolskem sistemu, vendar so se v uresničevanje reforme dejavno vključile tudi organizacije združenega dela uporabnikov, zlasti pri izvajanju proizvodnega dela, delovne prakse in praktičnega pouka učencev. Zdaj je treba pospešiti priprave na načrtno usposabljanje po pridobljeni izobrazbi, saj bosta ob koncu letošnjega šolskega leta končali izobraževanje že približno dve tretjini prve generacije učencev usmerjenega izobraževanja.

Šola se bo morala spremeniti v temeljih

V nadaljnjem procesu reforme bomo morali nameniti več po-

zornosti tudi notranji preobrazbi šole, spreminjanju notranje organizacije, oblik in metod vzgojno-izobraževalnega dela, spreminjenim vlogi učiteljev itd. Pogumneje bo treba uvajati novosti, ki naj premagajo tradicionalizem in konservativnost v sami organizaciji dela: togi urno-predmetni sistem, ločenost teorije in prakse, enostranske interakcije med učitelji in učenci, ozko učnostorilnostno usmerjenost šole, pogosto prevlado pedagoškega pozitivizma itd. Reformirana šola mora biti šola ustvarjalnosti, iskati mora boljše oblike in metode dela, biti mora usmerjena k nalogam prihodnosti. Odgovorno in tenkočutno moramo preučiti trditve o zmanjševanju kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela ter o zmanjševanju motivacije za delo in učenje tako pri učiteljih kot pri učencih. Delno so te ocene povezane s sedanjimi družbenimi razmerami, vendar nas to ne opravičuje, da ne bi strokovno razčlenili vzrokov za te pojave in opozarjali na usodno povezanost različnih vzgojnih dejavnikov.

Strokovni svet je opozoril tudi, na to, da moramo razčleniti tudi teze o upadanju vzgojne funkcije šole, o zastoju samoupravljanja, o pojavih idejne in samoupravne apatije. Ne smemo podcenjevati tudi nekaterih odkritih ali prikritih teženj, ki zavračajo potrebo po marksistični zasnovanosti vzgoje in izobraževanja in pod plaščem interesnega in idejnega pluralizma zanikajo potrebo po družbeni usmerjenosti vzgoje, pri čemer pozabljajo na ustavno določilo, »da vzgoja in izobraževanje temeljita na dosežkih sodobne znanosti in zlasti na marksizmu, na osnovah znanstvenega socializma, in naj usposablja za delo in samoupravljanje«.

V nadaljnjem procesu reforme in tudi pri njenem spremljanju in vrednotenju bomo morali bolj spremljati tudi izkušnje drugih, razvoj vzgoje in izobraževanja v svetu in tudi v drugih republikah in pokrajinah Jugoslavije. Primerjave so nujne, da ne bi zapadli v kakršnokoli samozadovoljstvo in ločenost. Še bolj bomo morali spremljati napredne tokove v svetu, razvoj znanosti in tehnologije, spreminjanje šolskih sistemov, slediti bomo morali pedagoškim in drugim novostim. Za to delo smo razmeroma slabo organizirani; to velja tudi za povezanost znanstveno-raziskovalnega in strokovnega dela na področju vzgoje in izobraževanja. Znanstvenoraziskovalno delo bomo morali včleniti v snovanje in razvoj vzgoje in izobraževanja kot nepogrešljiv in kakovosten dejavnik za razvoj te dejavnosti.

Iz uvodne besede
STANETA KRANJCA

Drago Tršar: Zimsko morsko sonce, bron 1976-78.

Z razstave INTART, ki je bila odprta v soboto 22. oktobra v Vidmu. To je tradicionalna razstava furlansko-slovensko-koroške sodobne umetnosti, ki jo vsako leto izmenično prireja v Vidmu, Ljubljani ali Celovcu in je njen glavni, letos posebno poudarjeni cilj, prijateljstvo med sosedi. Prireditelji so Centro Furlano Arti plastiche, Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov in Kunstverein für Kärnten. Vsako od teh združenj je pripravilo tudi tiskano publikacijo: Slovenci izčrpen katalog, Furlani so katalogu dodali še izbor svojih pesnikov, Korošci pa so ga objavili v svoji redni kulturniški reviji Die Brücke.

Tokrat so bila za INTART izbrana dela, ki pomenijo že klasiko moderne umetnosti. Slovenijo zastopajo: Riko Debeljak, Marijan Pogačnik, Marij Pregelj, Gabrijel Stupica, Gorazd Šefran, Marko Šusteršič, Slavko Tihec in Drago Tršar.

dogodki
novostiProgrami in skupna
jedraStrokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje le za pre-
mišljene spremembe

Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje je namenil zadnjo sejo dne 7. 12. 1984 predvsem novim visokošolskim programom, pa tudi nadaljnjemu izpopolnjevanju vzgojno-izobraževalnih programov srednjega usmerjenega izobraževanja in programske podobe osnovne šole. Med razlogi, ki narekujejo nekatere spremembe v sprejetih programih, so tudi skupna programska jedra za osnovno in srednje izobraževanje, katerih usklajevanje v medrepubliški in pokrajinski komisiji bo prej ali slej uspešno končano.

Programska prenova celotnega izobraževanja po osnovni šoli zahteva pravočasno pripravo novih visokošolskih programov, v katere se bodo kmalu vključili rodovi študentov, ki bodo končali srednje usmerjeno izobraževanje. Ta čas pripravljajo na višjih in visokih šolah okoli 400 novih programov. Med njimi prevladujejo programi za pridobitev višje in visoke izobrazbe, veliko pa je tudi programov podiplomskega študija za pridobitev magistrskega ali specializacijskega, nekaj pa tudi za druge oblike strokovnega izpopolnjevanja. Za skupne predmete s področja družboslovja, splošne ljudske obrambe in družbene samozagrade in naravoslovja pospešeno nastajajo enotna programska jedra (to so »domača« jedra, le izraz so si sposodili pri medrepubliški komisiji za reformo). V njih bodo opredeljeni temeljni smotri in vsebine posameznih predmetov oziroma področij. Prevladuje mnenje, da bi jim morali dodati na vseh višjih in visokih šolah tudi vsaj minimalni program tujega jezika, povezan s posameznim stroko. Posvet o uporabi slovenščine v javnosti pa je pred nedavnim opozoril na potrebo, da bi v vseh visokošolskih programih namenili nekaj časa tudi kulturi slovenskega jezika.

Tudi znotraj posameznih usmeritev nastajajo skupna programska jedra, ki zajemajo temeljne strokovne vsebine, značilne za več sorodnih programov. Tako nastajajo v pedagoški usmeritvi skupna jedra za pedagoško-psihološke predmete. Ker je izobraževanje pedagoških delavcev posebnega družbenega pomena, bo strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje te programe posebej obravnaval.

Celotna priprava visokošolskih programov je zasnovana tako, da bodo osnutki novih programov prišli v strokovne svete posebnih izobraževalnih skupnosti in v širšo javno razpravo že v prvem trimesečju 1984. leta, nato pa jih bodo strokovni sveti dopolnili in medsebojno uskladili, strokovni svet SRS pa bo dal na koncu še svoje mnenje k posameznim programom.

Tako ljubljanska kot mariborska univerza sta enotni v tem, da moramo programsko posodabljanje visokošolskega izobraževanja povezati s prizadevanji za višjo kakovost visokošolskega študija in preprečiti nadaljnje padanje njegove ravni. Za uresničitev reforme je pomembno tudi to, da se bo visokošolsko izobraževanje potrebno in njegova družbenega in gospodarskega razvoja tudi programi za dopolnitev strokovne izobrazbe in usposoblje-

nosti in da bo razvijalo izobraževanje ob delu in iz dela kot enakovredne poti do izobrazbe.

O tem, kako bomo v prihodnje spreminjali programe srednjega usmerjenega izobraževanja, je strokovni svet zavzel naslednje stališče: z manjšimi spremembami, ki izhajajo iz kritičnega ovrednotenja novih programov in s katerimi soglašajo uporabniki in izvajalci, ne bi smeli odlašati; to sproti izpopolnjevanje programov je v pristojnosti strokovnih svetov posebnih izobraževalnih skupnosti.

Pred šolskim letom 1985-86 pa naj ne bi bilo globljih posegov v programsko sestavo srednjega izobraževanja, saj bomo šele do takrat končali poleg empirične tudi racionalno evalvacijo programov, usklajena pa bodo tudi skupna programska jedra, ki naj bi zblížala programe republik in pokrajin. Sistem srednjega usmerjenega izobraževanja, ki smo ga vzpostavili, ne prenese nenehnega spreminjanja, naravno pa je njegovo nenehno izpopolnjevanje.

Kako poteka delo pri usklajevanju skupnih programskih jeder v medrepubliški in mednarodski komisiji ter njenih delovnih telesih? Po informacijah, ki so bile na seji posredovane, je izpopolnjevanje programskih jeder v teku tako v posrednih delovnih skupinah kot v redakcijski skupini. Medrepubliška in pokrajinska komisija za reformo se bo sestala 9. decembra v Zagrebu in obravnavala predlog jeder za markizem in socialistično samoupravljanje ter predlog stališč glede jezika družbenega okolja. Na dnevnem redu je tudi razprava o tem, kako v prihodnjih letih razvijati in izpopolnjevati celoten sistem srednjega usmerjenega izobraževanja.

Zavod SRS za šolstvo bo poskrbel za prevod skupnih programskih jeder v slovenščino, da bo gradivo dostopno javnosti. Ob tem bo pripravil tudi predlog, kako vključiti predlagane skupne vsebine v program življenja in dela osnovne šole, koliko v njem še niso zajete. Glede uvajanja skupnih jeder v programe srednjega usmerjenega izobraževanja pa so v naši republiki mnenja, da bi kazalo povezano obravnavati tri dokumente, ki so v pripravi in bodo vplivali na nadaljnjo podobo srednjega izobraževanja: to je predlog enotne nomenklature poklicev, predlog nadaljnjega izpopolnjevanja sistema srednjega izobraževanja in predlog skupnih programskih jeder za to izobraževanje. Da bi bilo usmerjeno izobraževanje skladno s potrebami združenega dela, našega gospodarskega in splošnega družbenega razvoja, naj bi v razpravi o teh dokumentih sodelovalo tudi gospodarstvo, končno oblikovanje predlogov pa ne bi smelo ostati zaprti v prosvetne kroge. Tudi razprava o skupnih programskih jedrih je pokazala, da so ta vprašanja pomembna ne le za strokovno, marveč tudi za širšo javnost, ki želi biti obveščena in mora imeti možnost za vplivanje na odločitve, kako bomo v naprej razvijali programsko in organizacijsko podobo vzgoje in izobraževanja.

JOŽE VALENTINČIČ

Po drugem letu reforme

Iz uvodnega poročila dr. Janeza Sagadina na posvetovanju o evalvaciji usmerjenega izobraževanja

Zbrali smo se, da bi pretresli izkušnje in ugotovitve, ki so se izoblikovale pri spremljanju in raziskovanju procesa reforme srednjega usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji v prvih dveh reformnih šolskih letih. Poskušali bomo izluščiti samo nekatere glavne ugotovitve, nanižati nekaj glavnih dilem, ki jih poraja proces reforme in na kratko razmišljati tudi o tem, kako jih je mogoče premagovati. Med glavnimi ugotovitvami so zlasti naslednje:

Učni načrti za predmete SVIO (skupnih vzgojno-izobraževalnih osnov) v prvem letniku so po zahtevnosti primernejši za učence, ki so bili v osnovni šoli šibki po uspehu, pa so ti učeni načrti prezahtevni. Toda težave niso pri vseh učnih predmetih enake velike.

Sole so (z uporabo učbenikov, ki so na voljo) uresničevale učne načrte tako, da so izobrazbeno raven pouka prilagajale učnim zmogljivostim učencev (kakšne te pač so glede na njihovo prejšnje znanje, sposobnosti, motivacije, interese, aspiracije, delovne navade itd.). Tako so dosegale v zmogljivostih razre-

do zadostnih ocen lažja kot v čistih petostopenjskih usmeritvah, to je v tistih, ki imajo samo smeri V. stopnje. To pa gotovo bistveno pripomore k razmeroma visokemu odstotku učencev, ki izdelajo prvi razred (v šolskem letu 1981-82, 87 %).

Na razlike v merilih za ocenjevanje med usmeritvami opozarja pojav, ki smo ga opazili pri evalvaciji v I. projektu — da se je v čistih petostopenjskih usmeritvah učni uspeh v prvem letniku najbolj poslabšal; v mešanih usmeritvah je bilo poslabšanje manjše. Ta pojav hkrati posredno kaže, da so se učni načrti uresničevali najbolj dosledno v čistih petostopenjskih usmeritvah. Učitelji v mešanih usmeritvah so prilagajali uresničevanje učnih načrtov manjšim učnim zmogljivostim učencev, v čistih petostopenjskih usmeritvah pa so z učnimi načrti predpisano učno snov ponekod še razširjali in poglobljali.

Različno uspešni absolventi osnovne šole se torej, kot smo deloma že nakazali, usmerjajo v usmeritve in smeri podobno, kot so se usmerjali v starem sistemu

nošolce, omogočili pot do najvišje izobrazbe.

Na drugem mestu sem že povedal svoje mnenje, da ravni izobrazbe, ki smo jo dosegli v nekdanjih štiriletnih srednjih šolah, zlasti zahtevnejših, v smereh V. stopnje v novem sistemu ne bomo mogli ohraniti, če se ne bodo vpisovali vanje tako uspešni absolventi osnovne šole, kakršni so se v starem sistemu vpisovali v štiriletno srednje šole.

Če bi hoteli, da bi osnovna šola vsakega svojega absolventa pripravila za uspešno šolanje na stopnji zahtevnosti katerekoli štiriletno srednje šole, pa bi morali osnovno šolo spremeniti v izbirno šolo, v kateri bi v osmih letih prišlo do konca osmega razreda predvsem taki učenci, kakršni so zdaj odlični ali vsaj prav dobri. Za kaj takega se kajpak ne bomo odločili. Drastičen osip pa bi bil nujen preprosto zato, ker dejavnikov uspešnosti pouka, ne tistih znotraj šole ne tistih zunaj nje (zlasti ne družinskih) ni mogoče čez noč tako izboljšati, da takega osipa ne bi bilo. Osip pa bi seveda prizadel predvsem tiste kategorije učencev, ki se zdaj odločajo po končani osnovni šoli za smeri pod V. stopnjo. Posledica bi bila, da bi morali sprejemati v smeri III. in tudi IV. stopnje učence z nedokončano osnovno šolo, če bi hoteli imeti kvalificirane delavce.

Prav tako drastičen osip bi doživel zdaj v prvem letniku srednjega usmerjenega izobraževanja, če bi od vseh učencev zahtevali, da obvladajo SVIO na ravni, ki jo zmorejo predvsem le kandidati za smeri V. stopnje. »Osuli« bi se torej kandidati za smeri III. in IV. stopnje. Za »osute« pa bi morali organizirati zasilne oblike izobraževanja, če bi hoteli dobiti potrebne kvalificirane delavce.

Gotovo bomo morali osnovni šoli takoj naložiti več soodgovornosti za uspeh njenih absolventov pri nadaljnjem šolanju ter začetni njeno delo presojati tudi po tem uspehu. Toda hkrati moramo pouk SVIO na začetku usmerjenega izobraževanja primerno diferencirati, tako da ne bomo terjali čudežnih učinkov pouka ne od osnovne ne od srednje šole, pa zaradi pričakovanih čudežev nazadnje dosegli manjši izkupicek v znanju učencev v srednji šoli, kot ga lahko dosegemo v zdajšnjih razmerah ob primerno notranje in zunanje diferenciranem pouku. Diferenciacije ne moremo prepustiti bolj ali manj stihiskemu ukrepanju šol. Za trajnejše istemske rešitve pa se tudi ne smemo odločati prenaplajeno in premalo preučeno.

Pri iskanju odgovora na vprašanje, kako v prvem letniku srednjega usmerjenega izobraževanja diferencirati pouk SVIO, bi bilo smotno poskusno uvesti v prvem letniku v stopenjsko mešanih usmeritvah poleg stopenjsko mešanih oddelkov še stopenjsko homogene oddelke in tudi vmesno obliko praznejše

zunanje diferenciacije pouka take različne rešitve primerjav glede izobrazbene in vzgojne učinkovitosti med seboj in tudi usmeritvami, ki imajo že zdaj stopenjsko homogene oddelke (samo V. stopnje). Mislim, da pravo eksperimentalno primerjavo po ustreznem modelu eksperimenta in z vsem potrebnim instrumentarijem za zbiranje podatkov, s številnimi testi znanja ter z ustreznimi obdelavo podatkov vred.

Verjetno bomo morali bolj misliti na povezanost in prepletenost splošnega in strokovno-teoretičnega izobraževanja ter praktičnega pouka tudi v korist boljše motivacije učencev za osvajanje vseh teh delov programa. Iz evalvacijskih poročil za prvi in drugi letnik lahko razberemo, da je motivacija učencev za učenje v prvem letniku veliko slabša kot v drugem, ki je bolj strokovno usmerjen. Tako tudi slaba motiviranost učencev za učenje v prvem letniku znižuje raven pouka. Večja povezanost in prepletenost vseh delov programa bi učencem omogočila, da bi lažje zaslutili pomen znanja iz ustreznih splošnoizobraževalnih predmetov za pridobivanje strokovno-teoretičnega znanja, pomen slednjega pa neposredno za poklicno prakso.

Pri splošnem in strokovnem delu izobraževanja pa se bomo morali omejiti na tisto, kar je zdaj v času, ki je na voljo za šolanje uresničljivo. Če bomo utemeljeno ugotovili, da v času, ko likor ga je odmerjeno zdaj učenci ne dobijo dovolj splošnih in strokovnih izobrazbe za delo samoupravljanje, osebnostni razvoj in nadaljnje izobraževanje pa ne bomo mogli preprosto raztegovati programske harmonike ne da bi podaljšali tudi čas šolanja. V zdajšnjih težkih stabilizacijskih časih kajpak že sam omenjanje podaljševanja šolanja zveni heretično, če že ne ka- nesmiselno. Toda nesmiselno bi bilo pričakovati, da bo do volje, če bomo postavili učence pred program, ki ga v odmerjenem času ne bodo mogli obvladati, pri tem pa bi celo mislili, da delamo takim učencem uslugo in poti do enakih možnosti za izobraževanje v primerjavi z učenci, ki bi zmogli enak program obvladati celo v krajšem času od razpoložljivega.

Sedanje usmerjeno izobraževanje bo novim nalogam kos le, če bomo primerno razvijali tudi predšolsko in osnovnošolsko vzgojo in izobraževanje. Ob tem resnici pa je treba upoštevati, da se mora prihodnost z vizijo revolucionirane tehnološke osnovne dela in z njo povezane nove podobe šole začeti že zdaj. Naše raziskave naj pomagajo utirati pot do nove podobe šole.

Kakor pa ne more biti revolucioniranje tehnološke osnovne dela samemu sebi namen, tako tudi nova podoba šole ne more biti podrejena samo potrebam dela, marveč navsezadnje počlovečenju, svobodi in sreči družbe in posameznika.

Marko Šušteršič: Družina, olje, 1974, z razstave INTART

dih ali oddelkih višjo raven, v manj zmogljivih pa nižjo.

Uspešnejši absolventi osnovne šole so bili že ob vpisu v prvi letnik praviloma namenjeni v smeri za pridobitev izobrazbe za V. stopnjo zahtevnosti del in nalog; največji naval najuspešnejših je bil zlasti na usmeritve, ki nimajo nižjih stopanj od pete, posebno na tiste izmed njih, pri katerih so tudi jasnejše možnosti za nadaljnje šolanje do najvišje stopnje izobrazbe. Učenci, ki so bili v osnovni šoli po uspehu šibkejši, so se usmerjali v splošnem v programe oziroma smeri nižjih stopenj. Glede možnosti, da učenci obvladajo z učnimi načrti predpisano učno snov iz SVIO, so bile zato v povprečju na najboljšem usmeritve čiste V. stopnje, ki imajo že v prvem letniku stopenjsko homogene oddelke, na slabšem pa stopenjsko mešane usmeritve, ki imajo v prvem letniku stopenjsko mešane oddelke.

Prilagojena so bila tudi merila za ocenjevanje znanja. V stopenjsko mešanih usmeritvah so pogoj za napredovanje v smerih V. stopnje ocene nad zadostno iz nekaterih predmetov prvega letnika. Ker zadostne ocene v takih usmeritvah ne omogočajo nadaljevanja v smerih V. stopnje, marveč le v smerih nižjih stopenj, je v takih usmeritvah pot

srednjih šol v štiriletno srednje šole in v poklicne šole. To ne velja le za namere učencev ob vpisu v prvi letnik, ko še ni delitve po smereh, marveč tudi za nadaljevanje šolanja v smereh po prvem letniku. Ker je učni uspeh v pozitivni zvezi s socialnoekonomskim in kulturnim položajem družine, zlasti z izobrazbo staršev, in ker imajo bolj izobraženi starši v povprečju višje aspiracije glede šolanja svojih otrok (česar jim seveda ne štejemo v slabo), pod vplivom staršev pa tudi njihovi otroci sami, je novi sistem nasproti repodukciji socialnih slojev kajpak ravno tako nemočan, kot je bil stari. Preveriti moramo, če niso kje sposobni otroci iz družinsko in krajevno manj ugodnih razmer po novem celo na slabšem, če so namreč imeli v starem sistemu v bližini gimnazij, v novem sistemu pa podobne širroke poti na univerzo v bližini nimajo, hkrati pa tudi ni mehani- zma, ki bi nadomestil takšno vlogo gimnazije, so lahko celo na slabšem. Če na stopnji srednje šole že ne moremo več odpraviti posledic manj ugodnih družinskih in krajevnih razmer za psihofizični razvoj otrok od rojstva ali celo od spočetja, pa moramo poskrbeti, da bomo vsaj tistim, ki se tudi v takih razmerah prebijajo med najposobnejše osnov-

Obvestilo

Center Filozofske fakultete za pedagoško izobraževanje bo objavil v naslednji številki Prosvetnega delavca program seminarjev za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe, ki jih pripravljajo za leto 1984.

Seminarji bodo namenjeni učiteljem, ki imajo visokošolsko strokovno izobrazbo, pri svojem študiju pa niso imeli pedagoških predmetov. (ZUI, 179. člen)

pobude
odmevi

Namesto proslavarstva sodobne oblike praznovanj

Ali prav razumemo smernice o življenju in delu osnovne šole?

Morda je zdaj pravi čas, da iz naših šol in tudi iz širšega okolja za zmeraj preženemo vsebinsko prazno proslavarstvo. Nešteto je možnosti, da z vsem spoštovanjem počastimo pomemben dogodek ali znano osebnost tako, da bo prireditev pustila sled v nastopajočem in gledalcu. Toda če se hočemo otresti klišejev, moramo poznati sodobne oblike prireditvev.

Težava pa je v tem, ker učitelja v rednem šolanju ni nihče dovolj usposobil za vodenje kulturnih dejavnosti, sprotne seminarji pa ne zajamejo vseh, ki se na šoli ukvarjajo s kulturo.

Zato bi bili prav letos nujno potrebni območni ali celo občinski seminarji, na katerih bi vsi učitelji dobili sodobne strokovne napotke in si izmenjali izkušnje.

Zakaj kulturni dnevi

Vse oblike, o katerih smo govorili, smo imeli na šolah že doslej, le novo vsebino jim moramo dati.

Letošnja novost pa je uvedba kulturnih dni v osnovno šolo. Nova oblika ponuja nešteto možnosti, skupni kulturni dnevi lahko potekajo sočasno za vse učence. Zaradi izvedbene značilnosti so usmerjeni predvsem v sprejemanje in doživljanje kulturnih dogodkov. Ob teh dneh učenci spoznavajo kulturne znamenitosti kraja, obiskujejo kulturne ustanove in se pogovarjajo z delavci v njih, srečujejo se z umetniki in spoznavajo njihova dela, učence pripravljamo za sprejemanje, doživljanje, razumevanje in opredeljevanje do kulturnega dogodka (gledališke in filmske predstave, glasbene in likovne prireditve). Ob teh dneh prikažejo učenci svojo ustvarjalnost, nastopijo kulturne skupine ali pa oddelčne skupnosti; pripravijo kulturno-zabavno prireditev ali pa prikažejo svojo likovno ustvarjalnost (ex tempore) itn.

Delni kulturni dnevi

Uvajamo tudi delne kulturne dneve, ki trajajo dve do tri šolske ure in dajejo več možnosti razredni skupnosti pa tudi vsakemu posamezniku, da ustvarjalno sodeluje — po svojih zmogljivostih. Tudi za izvedbo delnega kulturnega dne je nešteto možnosti, npr.: obisk kulturnega delavca na šoli (v oddel-

ku); razred se udeleži vaje kulturne skupine in spozna, kako prireditev nastaja; ogled prireditve in pogovor z nastopajočimi; oddelček sam pripravi prireditev in nanjo povabi sosednji razred, starše. Taka izmenjava med razredi spodbuja iskanje novih možnosti kulturnih izrazov. Posamezen oddelček lahko obišče znano osebnost (kulturnega delavca, udeleženca NOB); se udeleži koncerta Glasbene mladine ali pripravi ustvarjalno dejavnost (slikanje, oblikovanje, izrazni ples, literarno ustvarjanje idr.) Vsaka šola bo poiskala tako obliko kulturne dejavnosti, ki ji glede na okolje, zanimanje učencev in tudi denarne možnosti najbolj ustreza.

Zaradi uvedbe kulturnih dni — manj kulture?

Na nekaj pa moramo biti pozorni že od vsega začetka: kulturni dnevi so dodani dosedanjim kulturnim dejavnostim na šoli in njihove uvedbe ne smemo napačno razumeti.

Ponekod so namreč kulturne dneve sprejeli kot edino obliko kulturnega delovanja učencev. Torej — vse, kar se na šoli dogaja s kulturnega področja, je treba uvrstiti v te tri ali štiri dni. Razen teh naj se ne prizna nobene druge dejavnosti, ki bi motila redni pouk.

Po tej logiki bi npr. na šoli, ki je imela že doslej bogato razvejeno dejavnost, vse »kulturne ure« porabili že v prvih dveh mesecih šolskega leta.

Ali pa: nič več ne bomo imeli spominskih dni, razrednih prireditvev, javnih proslav, filmskega, gledališkega, glasbenega abonmaja — organizirali bomo skupne kulturne dni, in kulturne dejavnosti bodo opravljene.

Obe skrajnosti pomenita nerazumevanje smernic v življenju in delu osnovne šole. Če bi zmagala ena ali druga, bi se lahko vprašali: ali bo zaradi uvedbe kulturnih dni odslej v naših osnovnih šolah manj kulture?

Prvi pogoj, da se bodo kulturne dejavnosti uveljavile kot nova kakovost v našem vzgojnem prizadevanju je, da do njih zavzamejo pravičen odnos ravnatelj, vsi učitelji in ne samo tisti, ki so animatorji kulture na šoli. Le tako bo kultura postala način življenja in dela šole in vsakega učenca.

MARICA NAKRST

Kako načrtovati delo

V prispevku Cenke Kržičnik z naslovom Branje in sporočanje temelj jezikovnega pouka, objavljenem v Prosvetnem delavcu 26. septembra, se poleg strokovnih vprašanj o nalogah in vsebini pouka slovenskega jezika v nižjih razredih osnovne šole odpirajo tudi širša didaktična vprašanja. Med drugim tudi to, da predvideni okvirni obseg ur v učnem načrtu pri posameznih zvrsteh (branje in pisanje, jezikovna vzgoja, sporočanje, književna vzgoja) glede na razmere, v kakršnih poučuje, ni ustrezen. Ocenio o neustreznosti utemeljuje predvsem z delovnimi razmerami, ki so v njenem razredu nekoliko drugačne kot v drugih šolah.

Takšen prijem je hvalevreden. Hvalevreden zato, ker na podlagi svojih izkušenj razmišlja o ureditvi učnega načrta v posameznih razredih. Predvideni okvirni obseg ur pouka za posamezno učeno osebo

življenja in dela osnovne šole ter da je treba upoštevati razvojno stopnjo in sposobnosti učencev, možnosti za vzgojno-izobraževalno delo ter značilnosti in potrebe okolja. Letna priprava obsega zlasti: opredelitev smotrov in nalog, razvrstitev vsebin po tednih v posameznem razredu, oddelku ali učni skupini ter opredelitev temeljnih oblik in metod dela. Opredelitev v smernicah je dokaj splošna in jo lahko uporabimo za različne vrste pouka in tudi dejavnosti.

V strokovni literaturi (npr. Pedagogika II., Učiteljeva priprava na pouk, DZS, Ljubljana 1975, str. 522–527, V. Poljak: Didaktika, DZS, Ljubljana 1974, str. 261–277, Ana Tomič: Strukturiranje učne priprave, Vzgoja in izobraževanje, Ljubljana 1983, št. 3, str. 17–24) je za oblikovanje letne priprave na pouk poudarjena zahteva po dobrem poznavanju

ne, opredelitev smotrov in nalog ter oblik in metod dela, pač pa mora temeljiti na učiteljevi razčlenitvi stanja in možnosti za uresničevanje učnega načrta v posameznem razredu kot začetnega ali uvodnega dela. Zagotoviti je treba tudi sprotne spremljanje uresničevanja letne priprave, tako da jo učitelj dopolnjuje in vpisuje podatke o njenem uresničevanju — to pa mu pomaga pri oblikovanju letne priprave na pouk za naslednje šolsko leto.

Na začetku, ko ugotavlja stanje in možnosti, mora torej predvideti tudi najboljše poti za uresničevanje učnega načrta. Ta ocena temelji na poznavanju učnega načrta, strokovnega in pedagoškega znanja, poznavanje učencev in kritične razčlenitve uresničevanja učnega načrta v preteklih letih. Kar zadeva poznavanje učencev, so veliko na boljšem tisti učitelji, ki poučujejo učence več let (npr. v kombiniranih oddelkih ali na predmetni stopnji), ali pa tisti, ki »napredujejo« z učenci v višji razred. Dragocene so informacije učiteljev, ki so poučevali učence v preteklem šolskem letu ali informacije vzgojiteljice v pripravi na šolo, pomembni pa so tudi: študij pedagoške dokumentacije o učencih, informacije šolskih svetovalnih delavcev in drugi viri.

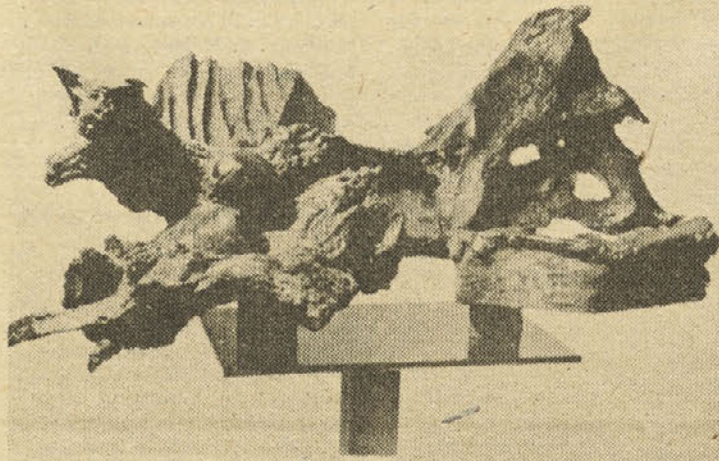
Tehtno in kritično je treba oceniti nekatere pomembne osnove glede uresničevanja učnega načrta z različnih vidikov. Z vidika učencev je pomembna ocena njihovega poprejšnjega znanja in uspešnosti v preteklem šolskem letu ali ugotovitve v pripravi na šolo, velikost razreda, podatki o napredovanju in razvoju učencev s posebnimi učnimi težavami in drugimi razvojnimi motnjami, ocena o sposobnostih učencev in njihovih interesih, delo z učenci vozači, socialno kulturno in gospodarsko okolje učencev in še kaj. Opredeliti moramo tudi gnotne možnosti šolskega dela, npr. ustreznost učilnice in drugih prostorov, kjer bo potekal pouk, možnosti za izvajanje pouka in dejavnosti

zunaj šole v zvezi z določenimi učnimi temami in dnevi, opremljenost šole ali razreda z učili za posamezne predmete in podobno.

Razmisliti je treba tudi o organizaciji dela, kot npr. o pouku v izmenah (ali bo to kaj vplivalo na izvajanje pouka, v nekaj šolah je še celo tretja izmena), vključevanje učencev v podaljšano bivanje, celodnevni organizaciji dela, vključevanju drugih učiteljev v pouk na razredni stopnji, organizaciji kombiniranega pouka, povezovanju vsebin med predmeti in drugim. Učitelj naj se zaveda, kako pomembno je uveljavljanje temeljnih usmeritev pri uresničevanju učnih načrtov posameznih predmetov; kolikor npr. uveljavljanje delovne vzgoje, naloge pouka in dosežki ali znanje učencev v posameznem razredu pri posameznem predmetu kot podlaga za napredovanje in učenje v višjem razredu, dejavnost, samostojnost in ustvarjalnost učencev, uresničevanje vzgojnih nalog, možnosti diferenciacije in individualizacije dela kot podlaga za delo bolj ali manj uspešnimi učenci in podobno. Razmisliti moramo o povezovanju pouka s potrebami in možnostmi okolja, zlasti opredeliti vsebinsko povezovanje, predvideti možnosti za sodelovanje staršev in drugih pri obravnavi posameznih tem, kolikor npr. pogovor z zdravnikom, pogovor z delavci iz drugih organizacij združenega dela ipd., sodelovanje pri skupnih akcijah in dejavnostih in drugo.

Najbrž ni treba posebej uveljavljati, da je tako razmišljanje potrebno pred vsebinskim razporejanjem učiva. Prav to zagotavlja, da bo učitelj preudaren in primerno opredelil vse naloge in jih tako uresničeval po svojih možnostih. Pri tem bo seveda upošteval tudi druge vrste vzgojno-izobraževalnega dela, zlasti dopolnilni in dodatni pouk, intenzivne dejavnosti, ki razširjajo možnosti in povečujejo uspešnost dela.

MILAN ADAMIČ

Marcello Mascherini: Saphina smrt, 1971, bron, z razstave INTART

mezne zvrsti pri slovenskem jeziku, ki se je oblikoval na podlagi dosedanjih izkušenj, temeljite presoje in nalog pouka slovenskega jezika, morajo sicer učitelji upoštevati, vendar to ne pomeni, da ne bi zaradi posebnih delovnih razmer namenili posameznim zvrstem nekoliko drugačnega obsega ur. Predvideni obseg ur tudi zagotavlja, da se posamezne zvrsti časovno ustrezno obravnavajo, da jim učitelj nameni primerno število ur ter da tako nekaterih zvrsti ne poudarja pretirano na račun drugih. Učitelji naj torej upoštevajo predvideni obseg ur za posamezne zvrsti, vendar naj bodo pri tem ustvarjalni, upoštevajo naj delovne razmere — pri tem mislimo zlasti na poprejšnje znanje učencev — vendar tako, da uresniči vse sestavine načrta v skladu z opredelitvijo naše enotne osnovne šole.

Takšen ustvarjalni prijem zanika tudi dokaj glasne želje mnogih učiteljev po pripravi in uporabi vseslovenskih vzorcev časovne in vsebinske razvrstitve učne snovi. Bolj se zavzemamo za ustvarjalnost in domiselnost učiteljev, za njihovo večjo strokovno in pedagoško usposobljenost, ki bo omogočala uspešno in ustrezno načrtovanje dela; zavzemamo se tudi za skupno dogovarjanje (zlasti na razrednih šolskih in občinskih aktivih), za povzemanje dobrih zgledov letnega načrtovanja pouka in odraslih delavcev vendar tako, da bo učitelj svojo zasnovo delovnega programa kakovostno dopolnil. To pa pomeni, da je oblikovanje letne priprave zahteven in ustvarjalni postopek, ki zahteva od učitelja veliko domiselnosti in razmišljanja pa tudi izkušenj, ne sme pa biti preprosto povzemanje še tako dobrih letnih priprav. To kaže že primer, ki ga navaja avtorica članka glede razporeditve obsega ur.

Smernice za delo osnovnih šol določajo, da je podlaga za oblikovanje letne priprave na vzgojno-izobraževalno delo Program

vsebine in nalog učnega načrta, učencev in možnosti za vzgojno-izobraževalno delo ter po sodelovanju učiteljev pri načrtovanju in usklajevanju zahtevnosti dela in obremenitve učencev.

Zato letna priprava na pouk ne obsega samo razporeditev vsebi-

Vzgoja za mednarodne odnose

Tudi Unicefove voščilnice odpirajo okno v svet

Te dni se je v naših prodajalnah začela tradicionalna prodaja Unicefovih voščilnic. Izredno pomembna in vzgojna je lahko ta akcija, v kateri smo Slovenci lani dosegli pomemben cilj: prodali smo eno voščilnico Unicef na prebivalca in letos bi jih radi še več. Ta uspeh, s katerim se lahko ponaša le malokatera država, je dosežek dobro organizirane akcije, ki jo vodi Društvo za Združene narode SRS in v kateri sodeluje več prostovoljcev, mladinskih in pionirskih aktivistov in mentorjev klubov OZN po šolah. V njej imajo pomembno vlogo klubi OZN, saj najdejo z njihovo pomočjo Unicefove voščilnice pot v vsak, še tako težko dostopen kraj naše republike.

Tako je tudi prav, saj je naš namen čimveč mladih in odraslih seznaniti z delovanjem Unicefa in prodati čimveč razglednic, da bi bil izkupiček, namenjen otrokom v deželah v razvoju, čim večji. V Sloveniji poteka ta akcija nekoliko drugače kot v drugih republikah in pokrajinah. Pri nas organizira prodajo družbena organizacija, torej delovna organizacija, ki jo zanima predvsem njen gospodarski učinek. Letos sodelujeta pri prodaji še dve založbi: sarajevska Svjetlost in zagrebška Mladost, vendar kljub temu precej manjših krajev še zmeraj ne bo imelo priložnosti, da bi sodelovali v akciji.

O tem se se pogovarjali na zadnji seji Jugoslovanske komisije za sodelovanje z Unicefom. Delegati so se strinjali, da je treba v akcijo pritegniti tudi šole, družbene organizacije in društva; pionirsko in mladinsko organizacijo. Taka akcija bo cenejša in učinkovitejša. Najpomembnejše pa je to, da bomo lahko s prodajo voščilnic uresničili tudi drugi del akcije — to je izobraževanje in vzgoja mladih za mednarodne odnose, za spoznavanje delovanja in vloge Unicefa. Posebna delovna skupina pri Unicefu je pripravila program za izobraževanje mladih, ki naj bi ga uresničevali tako v razvitih kot v nerazvitih državah. Otroci v razvitih državah naj bi se po tem programu seznanjali s problemi nerazvitih, predvsem s problemi svojih sovrstnikov v nerazvitih državah. Tako bi tudi vplivali na zavest mladih, da bi v prihodnosti namenjali več pomoči deželah v razvoju.

Ta program pa je namenjen tudi nerazvitim deželah, predvsem kot pomoč pri razvijanju njihovega osnovnega izobraževanja in šolske mreže.

V razvitih deželah ga uresničujejo predvsem s prostovoljnimi interesnimi organizacijami, (začeli so že v šestdesetih letih), zdaj pa želijo izobraževati mlade tudi z rednim šolskim programom. Lahko rečemo, da se dogaja nekaj podobnega tudi pri nas.

Družbene organizacije (klub OZN, marksistični krožki, pionirska in mladinska organizacija) so prve začele uvajati v svoje programe tudi teme o enakopravnosti med razvitimi in nerazvitimi, o vprašanjih prehrane, zdravja itd. V šolskih programih je tem vprašanjem namenjeno manj pozornosti, v zadnjem času pa se je z reformo vzgojno-izobraževalnega sistema tako osnovnem kot tudi v srednjem izobraževanju marsikaj izboljšalo. Mladi spoznavajo nove vsebine, več poudarka je dano aktualnim vprašanjem današnjega sveta. Tudi družbene organizacije organizirano sodelujejo pri izpeljavi tega programa, tako da se lahko popolnoma enako pravno vključujemo v omenjen Unicefov program izobraževanja za razvoj. Še več: naše izkušnje so zanimive za naše sosede, to potrjuje tudi vabilo k sodelovanju v latinski skupini (Italija, Španija, Francija idr.). Zanje se predvsem zanimivi klubi OZN kot uspešna in dolgoletna dejavnost na področju izobraževanja za mednarodne odnose. Sodelovanje bo pomembno tudi za nas pa tudi za prosvetno pedagoško službo, saj nam najbolj manjka izsledkov in izkušenj prav v pedagoški teoriji in praksi — pri obravnavi posameznih problemov v svetu.

MATJAŽ KOS

Marcello Mascherini: Spomenik Auschwitzu, bron, 1958, z razstave INTART

KOPER

Priznanja, ki spodbujajo

Izobraževalna skupnost občin Koper je letošnjega oktobra podelila priznanja trem pedagoškim delavcem za njihovo požrtvovalno in uspešno delo v vzgoji in izobraževanju.

Priznanja so prejeli: **Neda Zorman**, predmetna učiteljica angleškega jezika na Celodnevni osnovni šoli Oskarja Kovačiča v Koprju, **Edita Frančeskin**, predmetna učiteljica slovenskega in srbohrvatskega jezika na osnovni šoli Dušana Borštnika v Koprju in **Vincenc Hrabar**, predmetni učitelj fizike in tehnične vzgoje na Osnovni šoli Tomaziča v Koprju.

Neda Zorman je izredno uspešna ne le kot učiteljica angleškega jezika, temveč tudi pri pravljanju drugih vzgojno-izobraževalnih nalog; je mentorica učniške skupnosti učencev in uspešno vodi ZSMS na šoli. Šolsko delo povezuje z delom krajevnih skupnosti in usposablja mlade za samoupravljanje. Vodi tudi folklorno skupino na šoli in recitacijsko dejavnost, s katero sodeluje v kulturnem življenju šole in krajevnih skupnosti. Kot razredničarka razvija v učenceh kritičen odnos do negativnih pojavov, spodbuja in usmerja učence, da z zavzetim delom odpravljajo pomanjklivosti v življenju in delu celodnevne osnovne šole in predlagajo novosti. Uspešno uresničuje tudi naloge poklicnega usmerjanja in uvaja v to delo zanimive oblike, kot so pogovor za okroglo mizo, srečanje s srednješolci idr. Poleg vseh teh del, ki jih opravlja neposredno z učenci, pa je izredno dejavna tudi v svojem kolektivu.

Edita Frančeskin namenja posebno pozornost težje vodljivim

LITJA

Doslej že 29 priznanj

Izobraževalna skupnost Litija leta 1975 uvedla in prvič podelila priznanja delavcem v vzgoji, izobraževanju in kulturi. Vsako leto pripravi srečanje z eno od vzgojno-izobraževalnih organizacij; letošnje srečanje je bilo v Osnovni šoli Franc Rozmanovičane v Smartnem.

Po uvodni i pozdravu gostitelja je o zdajšnjem položaju vzgoje in izobraževanja v občini slovesno spregovoril predsednik Skupšnine Izobraževalne skupnosti Litija Tone Sveršina. Nato je podelil priznanja, ki so jih letos prejeli: **Neža Blaznik**, predmetna učiteljica slovenskega jezika na Osnovni šoli Dušana Kvedra Tomaža v Litiji, **Jože Dobravec**,

KRAJ

Nenavadno praznovanje dneva republike

Poleg tega, da so imeli ob dnevu republike redne šolske proslave, so se v Srednji mlekaršnici in kmetijski šoli v Kranju spomnili tudi nekdanjih honorarnih sodelavcev in jih letošnjega 7. novembra povabili na tovariško srečanje. Danes je srečanje drugače, kot je bilo v letih 1950, 1960 in 1970: tedaj so bili učitelji, ki so ob svoji redni obveznosti poučevali še drugod, zelo potrebni in zaželeni, posebej v majhni dvo- ali trirazredni šoli, ki je pošiljala po vsej Jugoslaviji izučene mlekarje. V mešani šoli z malo učenci ni bilo mogoče zaposliti učiteljev s polno obveznostjo, ker ni bilo dovolj učnih ur.

Srednja mlekarška in kmetijska šola ima v šolskem letu 1983/84 vpisanih 100 učencev, prihoditih mlekarjev, 142 kmetijskih učencev in 25 učencev v skrajšanem programu. Vseh je torej 267.

S tem so se povečali tudi problemi glede prostora, zato imajo nekaj oddelkov tudi v nekdanji osnovni šoli v Predosljah, ob-

učencem. Pri reševanju problemov teh učencev se uspešno povezuje s šolsko svetovalno službo in z vzgojno posvetovalnico. Pri dopolnilnem in dodatnem pouku pomaga tako manj sposobnim kot nadpovprečnim učencem, da dosežejo največ, kar zmorejo. Lepe uspehe dosega pri gledališki vzgoji. Svoje strokovno znanje, ki ga pridobiva na vsakoletnih gledaliških seminarjih, prenaša na člane gledališke skupine, s katero uspešno pripravlja različne šolske in javne prireditve. V svojem okolju je izredno dejavna tudi kot samoupravljalca.

Vincenc Hrabar je dosegel posebne uspehe zlasti pri zunajšolskih dejavnostih. Že več let skrbi za prometno vzgojo učencev. Po njegovi zaslugi je dejavnost prometnih krožkov postala množična, pri tem pa uspešno razvija samoupravno delovanje učencev. Svoje delo na šoli povezuje z delom v občinskem Svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. Skupaj s sodelavci je uspešno pripravil šolsko in občinsko tekmovanje Kajveš o prometu. S pomočjo mentorjev na drugih šolah je zbudil zanimanje za prometno vzgojo med učenci osnovnih šol v občini. Vincenc Hrabar je ves čas dejaven tudi v družbeno-političnih in samoupravnih organih v šoli in zunaj nje.

Priznanja, ki so jih prejeli pedagoški delavci, dokazujejo, da večletno požrtvovalno delo z mladimi vendarle ni ostalo neopazno v širšem okolju. Taka priznanja so hkrati tudi spodbuda za nadaljnje delo, res pa je tudi to, da bi potrebovali učitelji še več različnih spodbud.

MIRJAM MARČIČ

SOLKAN

Usmerjeno tudi v kulturne dejavnosti

Solkanska osnovna šola je že doslej imela izredno bogato in razvejano kulturno dejavnost. Številne kulturne skupine in krožki so dajali mnogim učencem možnost, da se v določeni veji kulturne dejavnosti še posebno potrjujejo in usposobijo. Veliko je bilo prireditev na šoli, v krajevni skupnosti in delovnih organizacijah. Posamezni učenci, ki so povsod sodelovali, so bili hudo obremenjeni. Dejavnosti pa so bili le nekateri sposobnejši učenci. Vsa dejavnost pa je potekala po ustaljenem vzorcu in ni dajala vsem učencem možnosti za ustvarjalno kulturno delovanje.

Ko je bil letos sprejet Program življenja in dela osnovne šole in so bile uvedene kulturne dejavnosti frontalno od 1. do 8. razreda, je komisija za kulturo izdelala nekatera izhodišča za kulturno življenje šole. Te smernice so sprejeli učitelji na pedagoški konferenci in učenci v oddelčnih skupnostih.

Oglejmo si nekaj primerov, ki dokazujejo, da prihaja z novo obliko v kulturno delovanje šole tudi nova vsebina:

Prvič je bil uveden **informativni dan za svobodne dejavnosti**. Učenci so se namreč doslej bolj na slepo vpisovali v krožke. Ker prej niso poznali dela, so mnogi dejavnosti opustili. Letos so na dan pionirjev, 29. septembra, lahko spoznali mentorja, delo posameznega krožka ali skupine, imeli so možnost sodelovati pri načrtovanju dejavnosti. Vsak mentor je s skupino »starih« učencev pripravil pregled dejavnosti, učencem je dajal pojasnila, skupaj so se dogovorili za način dela. Informativni dan je izredno uspeš, čeprav je bilo za pregled celotne dejavnosti premalo časa. Učenci so se potem v oddelčnih skupnostih vpisali v dejavnost, ki jih zanima.

Sprejet je bil sklep, da bo letos vsaka oddelčna skupnost pripravila eno prireditev. Komisija za kulturo je pripravila nekaj predlogov, ki so oddelkom rabili samo kot možen zgled, na primer Ponarodele pesmi NOB jugoslovanskih narodov, Razstava, Štare, pozabljene narodne pesmi, Glasbeni kviz, Družabne igre, uganke in zanke, Namišljeni intervju z znano osebnostjo, Pripoved ob diapozitivih, Pustni običaji.

Vsak oddelček se je odločil za eno od dejavnosti, ki jo bo prikazal ob ustrezni priložnosti (spominskem dnevu ali drugem kulturnem dogodku).

Oddelček 7. a je že pripravil prireditev: Kdor ima vsak dan kruh, je bogat in z njo nastopil ob koncu tedna otroka.

Oddelček 2. a pripravlja izvirno otroško prireditev ob sprejemu cibicbanov v pionirsko organizacijo; 7. c se je odločil za pantomimo, 7. b za glasbeni kviz; 8. a za prikaz kitajske poezije, 8. c za vaje v slogu, 6. c pripravlja raz-

CELJE

Društvo, ki povezuje vse prosvetne delavce

V celjski občini so na skupščini Društva pedagoških delavcev ovrednotili svoje enoletno delovanje. Eno leto dela seveda še ni veliko, za celjske prosvetne delavce pa je bilo zelo pomembno. Društvo po svoji sestavi, organiziranosti in vsebini dela ni podobno drugim društvom, ki delujejo po Sloveniji. Posebnost je že v tem, da so vanj vključeni vsi prosvetni delavci, ki so zaposleni v vrtcih, osnovnih, srednjih in visokih šolah, andragogi v združenem delu, upokojeni prosvetni delavci in študentje Pedagoške akademije v Celju. Tako združuje to društvo več kot tisoč članov. Njegova druga značilnost je

stavo starih predmetov, 6. d prikaz partizanske grafike ... in tako 27 oddelkov.

Ne bo težav, kako počastiti kak spominski dan ali sodelovati z okoljem.

26. oktobra so izvedli učenci **prvi skupni kulturni dan**. Vsi od 3. do 8. razreda so obiskali vse spomenike in spominske kraje NOB v svojem šolskem okolišu. Obisk spomenika so učenci nekaterih oddelkov povezali s pohodom, do najbolj oddaljenih krajev (Banjšice, Trnovo, Lokve) pa so se peljali z avtobusom.

Ob spomeniku so jih pričakali člani Zveze borcev, sorodniki padlih in žrtev NOB, predstavniki krajevnih skupnosti. Učenci so se seznanili z dogodkom iz preteklosti, spomenik so narisali, opisali, naredili intervju s preživelimi, spoznali oblikovalca spomenika, pisca besedil. Skratka — vsak učenec je imel posebno nalogo.

O teh spoznanjih, doživetjih in raziskovanjih bodo izdali tematsko število šolskega glasila Solkanska sapica.

Tako so vsi učenci z vsem spoštovanjem počastili dan mrtvih. Na **komenoraciji** pa letos niso sodelovali z recitacijami, ampak so na grobnico padlih položili korenino, vejo in cvet. V jeziku cvetja so to simboli, ki pomenijo navezanost na domačo zemljo, dolgo življenje in veselje nad življenjem.

V mesecu novembru so se oddelčne skupnosti aktivno pripravljale na **praznovanje 40. obletnice Avnoja**. Dobile so posebne literarne, glasbene, likovne in zgodovinske naloge. Učenci iščejo po literaturi, obiskujejo knjižnico in natančneje spoznavajo umetniška dela s tematiko NOB. Pazljivo prebirajo dnevne časopise in revije. Vse, kar primernega najdejo, prepisujejo, preslikajo, izrežejo in sproti lepijo na oglasne deske v razredu.

Na praznični dan, 25. novembra, bodo v posebnem kvizu, ki bo voden po šolskem radiu, sodelovali in tekmovali v znanju in ustvarjalnosti.

Od 1. septembra do 25. novembra so posamezne kulturne skupine sodelovale pri prireditvah ob krajevnem prazniku, na zborovanju ribičev, na srečanju starih krajanov, na podelitvi priznanj krvođajalcem.

Medtem ko potekajo dejavnosti v oddelčnih skupnostih, delajo na šoli tudi številne kulturne skupine: dva pevka zbora, lutkovna skupina, folklor, gledališka skupina, plesni krožek, dva likovna krožka, mladi dopisniki, uredništvo šolskega glasila.

Tudi vse te skupine bodo imele med šolskim letom dovolj možnosti, da v javnosti prikažejo svoje delo. Vse pa se bodo predstavile na skupni prireditvi, 8. februarja.

MARICA NAKRST

Na skupščini so menili, da je bilo delo v celjski občini v preteklem letu kljub začetnim težavam zelo dobro in uspešno. Res je, da ni potekalo neprekinjeno, res pa je tudi to, da so nekatere dejavnosti veliko pripomogle k uveljavljanju nekaterih stališč na vzgojno-izobraževalnem področju ter s tem tudi k ugledu učiteljev. Med dejavnostmi izpostavimo samo tri:

Organizacija prosvetnega tedna ima dve posebnosti. »Dan« je v resnici trajal več dni, na katerih so sodelovali vsi učitelji in vzgojitelji, in druga — srečali so se vsi učitelji osnovnih in srednjih šol po strokovnih predmetnih področjih. Na teh sestankih aktivov so učitelji seznanjali drug drugega z vsebino ožjega predmetnega področja in izpostavili probleme, s katerimi se ubadajo na tem področju v osnovnih in srednjih šolah.

Druga dejavnost: prvič so se v Celju organizirano srečali vsi upokojeni vzgojitelji in učitelji zunaj šol.

Tretja posebna akcija društva v minulem letu je bil sestanek najpomembnejših političnih in samoupravnih funkcionarjev vrtcev in šol, ki je bil v začetku septembra, na njem pa so obravnavali neprethtane republiške stabilizacijske predloge.

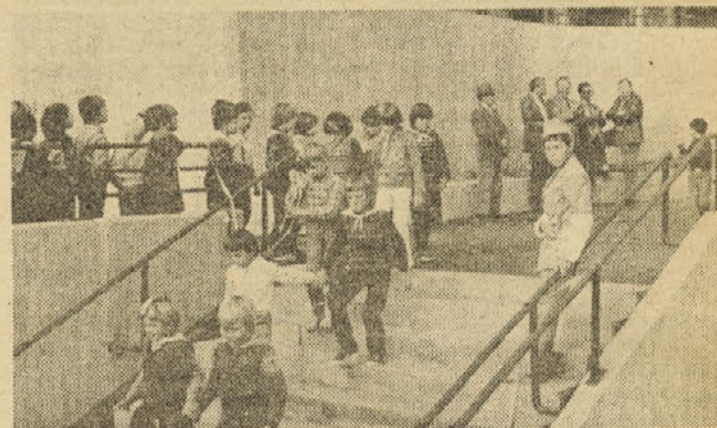
Tudi program za novo šolsko obdobje je skrbno sestavljen. Razdeljen je na tri področja: na strokovno pedagoško, družbeno-gospodarsko in organizacijsko. Iz tega bogatega programa naj ob ustaljenih nalogah omenimo tele: v tem obdobju bo skrb namenjena predvsem povezavi med vzgojno-varstvenimi

dopisniki poročajo

organizacijami in razredno stopnjo osnovne šole. Snidenje med vzgojiteljicami male šole in elementarkami je zelo pomembno, pa vendar preozko glede na pomen, ki ga imajo vzgojiteljice in učiteljice na razvoj mlade osebnosti. Društvo bo organiziralo poseben seminar za člane — starše v svetih šol, poseben pogovor pa bodo pripravili tudi za mentorje mladinskih organizacij na šolah. Zelo razveseljivo je, da bodo v celjski občini podeljevali posebno pedagoško priznanje, ki bi ga radi poimenovali po Franu Rošu. Ta priznanja bodo namenjena najprizadevnejšim posameznikom in skupinam pa tudi večjim organizacijam, ki so se izkazale na vzgojno-izobraževalnem področju. Glavna tema na naslednjem snidenju prosvetnih delavcev bo: Kultura v ožjem pomenu v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu. O tem imajo veliko povedati tako v vrtcih kot v osnovnih, srednjih in visokih šolah. Omenimo še, da se bodo decembra srečali vsi upokojenci na osnovni šoli Slavka Štandra, kjer bodo učenci pripravili tudi lep kulturni spored.

Dosedanje delo Društva pedagoških delavcev v Celju in program za novo obdobje kažejo neko novo delovno usmeritev prosvetnih delavcev, ki bi jo bilo treba tudi širše ovrednotiti; morda bi to lahko storili Zveza pedagoških društev ali Zavod SRS za šolstvo, pa tudi sindikat. Več enotnosti in več pobud bi dalo verjetno boljše dosežke in prineslo več uspeha vsem vzgojiteljem in učiteljem na Slovenskem.

JOŽE ZUPANČIČ

(Foto: J. Miklavc)

TITOVO VELENJE

Za večjo varnost otrok

Ob prazniku občine Velenje so v Titovem Velenju odprli nov podhod pod prometno Kidričevo cesto. Le-ta razmejuje mestno središče (s centrom osnovnih in srednjih šol) in nanovo zgrajeno skupno stanovanjskih blokov, s šolo Veljka Vlahovića in centrom PTT. Podhod je poseben prilagojen predšolskim otrokom, šolarjem in starejšim občanom in invalidom.

NOVOST

Knjiga o jugoslovanskem socialističnem patriotizmu

Celotno gradivo z nedavnega posvetovanja o jugoslovanskem domoljubju bo natisnjeno v knjigi RAZVIJANJE I NJE-GOVANJE JUGOSLOVANSKOG SOCIALISTIČNOG PATRIOTIZMA.

Knjigo, ki jo pripravlja Zvezni odbor sindikata in Sekcija prosvetnih časopisov ob denarni pomoči Sveta Zveze sindikatov Jugoslavije in Konferenca Zveze socialistične mladine Jugoslavije, bo izšla predvidoma do 15. januarja 1984. Cena v prednaročilu: 360 din.

Knjiga o jugoslovanskem socialističnem domoljubju bo po-

memben priročnik za vse prosvetne delavce, nepogrešljivo gradivo za njihovo izobraževanje in samouizobraževanje. Ker bo naklada omejena, priporočamo vodstvom vzgojno-varstvenih organizacij, osnovnih, srednjih in visokih šol ter drugih organizacij in samim prosvetnim delavcem, da si jo zagotovijo pravočasno, po prednaročinski ceni.

Naročila z natančnim naslovom in navedbo števila izvodov pošljite na naš naslov: Prosvetni delavec, Ljubljana, Poljanski nasip 28. Takoj po izidu boste knjigo prejeli po pošti.

